

פרוטוקול מס' 156

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', יח' בכסלו תשל"ב - 6.12.71, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- ש.ז. אברטוב
- א. אנקוריון
- י. ארידור
- מ. בן-פורת
- ב. הלוי
- א. עופר
- ח. צדוק
- י.ה. קלינגהופר
- י. קורן

פרזמנים:

- א. ירין - המסנה ליועץ המשפטי לממשלה
- י. קרפ - משרד המשפטים
- ז. שר - משרד המשפטים

ר. מלחי מזכירת הוועדה:

ח. ביתן רשמה:

סדר היום: (א) חוק ועדות חקירה (תיקון), תשל"ל - 1970
(מע"פ 1, 2(4)(5) (5)).

(ב) שונות.

(ג) אישור תקנות לפי חוק רואי חשבון.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

(א) חוק ועדות חקירה (תיקון), תש"ל - 1970

סעיף 1

היו"ר י. גולדשמידט:

הובא לפנינו נוסח מתוקן של סעיף 1 שהתיימר לשקף את הצעת חבר-הכנסת צדוק לסעיף 19(א). חבר-הכנסת צדוק אומר שנוסח זה אשר הובא על-ידי משרד המשפטים ונתקבל בוועדה אינו משקף את הצעתו. אם חבר הוועדה מבור שנוסח מסויים אינו משקף את הצעתו, אני חושב שזו זכותו לבקש רויזיה.

א. ידיון:

זאת בעצם לא רויזיה באופן פורמלי.

ח. צדוק:

זה ענין של ניסוח. הצעתי היא כפי שהיא מנוסחת עתה בדרך שלפניכם סה-29 בנובמבר, ולא בדרך האחר שאף הוא מאותו תאריך ושכתוב עליו "נוסח לנשיה". הסיכום שנתקבל בזמנו היה שהוועדה יכולה לקבל דין וחשבון חלקי והיא יכולה לקבל דין וחשבון ביניים, אבל דין בחשבון ביניים הוא דין וחשבון שיש בו המלצות לבקישת צעדי ביניים.

היו"ר י. גולדשמידט:

השאלה היא אם הנוסח שהרוב הצביע בעדו היה הנוסח שאליו התכוון חבר-הכנסת צדוק.

ב. הלוי:

אני התכוונתי לנוסח זה ואני תומך בו.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מציג שאלה זו כי ההסתייגות שלי בענין זה בעינה עומדת וגם משרד המשפטים רשם הסתייגות. אלה שהצביעו בעד ההצעה צריכים לאשר אם אמנם זה הנוסח שאליו התכוונו.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת צדוק לסעיף 1 נתקבלה

י. ה. קלינגהופר:

אני מציע להוסיף בסעיף קטן (ג) "בשינויים המחוייבים", כי אי-אפשר להחיל את סעיף 19(א) באופן דווקני. בסעיף זה מדובר, למשל, על גמר דיוני ועדת החקירה וכאן אין גמר דיון.

ח. צדוק:

אם הערה זו נכונה, הרי שיש להוסיף מלים אלה גם בסעיף קטן (א).

ב. הלוי:

אני מציע שבסעיף קטן (ג) יבוא גם מהטעם שראתה במקום "גם אם ראתה", כי הנוסח "גם אם ראתה" עלול להתפרש כאף-על-פי שראתה והלא אין הכוונה לכך.

ח. צדוק:

גם תיקון זה צריך להכניס בשני המקומות.

הוחלט:

לקבל את הצעות התיקון הנ"ל של חברי-הכנסת קלינגהופר והלוי.

סעיף 2(4)

י. סרפ:

סעיף 139 דן ב- obstructing court officers (מצטט את הסעיף)

בנוסח האנגלי). כיוון שמדובר כאן בפקידים של בית משפט ואנו רוצים להרחיב את ההוראה גם על ועדות חקירה יש צורך להוסיף גם במקום זה את המלים "או ועדת חקירה".

י. ארידור:

לא בדקתי את הדבר בחוק עצמו, אך בדברי ההסבר הממכריות שאליהן מתייחסים הן של יושב ראש ועדת החקירה בפסקה (4) לעומת זאת מדובר בהפרעה להוצאה לפועל של צוויים של ועדת חקירה, ואם נכוניים דברי ההסבר, הרי לא ועדת החקירה מוציאה את הצוויים אלא שהיא נגשבת ראשו ולפיכך לחטיא התיקון את מטרתו. אני מסתמך כרגע על דברי ההסבר.

י. קרפ:

סעיף 9 לחוק ועדות חקירה דן בסמכויות של יושב ראש הוועדה (סצטט את הסעיף). הסמכות של יושב ראש הוועדה היא סמכות, אבל ההזמנה היא מטעם הוועדה. אולם בסעיף 139 מדובר על הפרת צו של הוועדה.

א. יריין:

אין לי התנגדות להוסיף שאחרי "בית משפט" יבוא "או ועדת חקירה או יושב ראש ועדת חקירה".

י. ה. קלינגהופר:

אם נאזכר גם ועדת חקירה, יכול להשתמע מכך שוועדת חקירה יכולה להוציא צוויים, והרי היא אינה יכולה להוציא צוויים. כשמדובר בבית משפט יכול הצו לבוא בסוף ההליכים ולא רק כצו ביניים. אנו קוראים לפעמים בפסק דין שבית המשפט נותן צו ובזה הוא שם קץ להליכים המתנהלים לפניו ואחר-כך עובר הענין לשלבים של ציות ושל הוצאה לפועל. אם כן, בית המשפט נמצא במצב אחר בעוד שוועדת החקירה מוציאה בסוף ההליכים שלה דין וחשבון, ודין וחשבון זה אינו ניתן להוצאה לפועל.

א. יריין:

אבל כאן לא מדובר על דין וחשבון אלא על זה ששולחים אדם להביא עד ומישהו מפריע לו. הסעיף הפלילי אינו יכול להקנות לוועדת החקירה סמכויות שאין לה.

י. ה. קלינגהופר:

אבל מבחינה משפטית הצו הוא לא של הוועדה אלא של היושב ראש. הוא אמנם צריך לדעת קודם לכן שאין התנגדות מטעם ועדת החקירה להוצאת הצו, אך הצו הוא כולו שלו.

א. יריין:

הערתו של חבר-הכנסת ארידור היא שעורך-דין יכול לטעון כי הצו הוא על דעת הוועדה ומפני זה אין הדבר מנוסה. לכן אנו רוצים לכלול בסעיף גם יושב ראש ועדת חקירה וגם ועדת חקירה.

י. ה. קלינגהופר:

אותה טענה יוכל עורך-דין לטעון אם יהיו כתובים שני הדברים; בקטגוריה הראשונה של צו זה לא בכלל, כי מדובר לא רק ביושב ראש וגם בקטגוריה האחרת של ועדת חקירה זה לא בכלל, כי חסר היושב ראש. אם כן, קל וחומר שאותו עורך-דין מפולפל יוכל לטעון אותה טענה. אני חושב שהצו הוא של היושב ראש. בחוק יסוד: נשיא המדינה, למשל, כתוב שנשיא המדינה רשאי לצאת לחוץ-לארץ באישור ועדת הפנים על דעת הממשלה. במקרה זה האישור הוא של ועדת הכנסת על דעת הממשלה. ההחלטה, הצו או הפעולה הם של נותן הצו מבחינה משפטית פורמלית.

היו"ר י. גולדשמידט:

אין המשל דומה לנמשל, כי לא מדובר בממשלה מצד אחד ובכנסת מצד אחר, אלא ביושב ראש של גוף מסויים ורוצים למנוע אפשרות שיהיה בלתי תלוי ושיעשה דברים שהוועדה לא היתה רוצה לעשות. כל מה שהוא עושה הוא עושה בשם הוועדה, לא על דעתה. לכן האבחנה בין הוועדה לבין היושב ראש אינה כל כך ברורה, אלא שכדי למנוע אפשרות של טענה כי לא הוועדה פעלה אלא היושב ראש צריכים להתייחס גם לוועדה וגם ליושב ראש.

י. ה. קלינגהופר:

אני מסכים גם לאיזכור של ועדת חקירה.

הוחלט:

בפסקה (4) יכתב: "בסעיף 139, אחרי בבית משפט יבוא "או ועדת חקירה או יושב ראש שלה".

סעיף 2(5)

סעיף 144 דן בהעלבת עובדי ציבור
(מצטת את הסעיף בנוסח האנגלי).

י. קרפן:

ס. בן-פורת:
אם מחילים סעיף זה על חבר ועדת
חקירה, מה באשר לעדים? כשם שאסור
להעליב שופט או חבר ועדת חקירה כך גם אסור להעליב עד. מה ההגנה של
העד?

א. ירון:
ההגנה הניתנת לעדים בבית המשפט
ניתנת בלאו הכי גם לעדים בוועדה
חקירה. בתיקון לקודת החוק הפלילי
את סעיף 121א' בדבר הסתדת עדים (מצטת את הסעיף). בסעיף זה כתוב
"הליך משפטי" והליך משפטי כולל בין וכה גם ועדת חקירה.

ב. הלוי:
מטרת התיקון שאנו דנים בו להרים
את מעמד ועדת החקירה וכל הקשורים
בה למעמד בית המשפט ותו לא. אם כן, אני מציע שלא נתחיל לתקן עכשיו
את מעמדם של עדים המופיעים לפני בית משפט. ענייננו הוא רק להשוות
מעמדם של עדים לפני ועדת חקירה ושל ועדת חקירה למעמד בית המשפט.

ס. בן-פורת:
יש לנו גם סמכות לתקן את החוק
המקורי.

ב. הלוי:
אני מציע להשתמש עכשיו בסמכות זו
כי זה מדחיק לכת. צריך לבדוק אם
צריך לשנות את מעמד העדים לפני בית משפט.

ס. בן-פורת:
אני מציע צריכים לתקן את מעמד העדים
לפני בית משפט, אלא את מעמד העדים
לפני ועדת חקירה.

ב. הלוי:
כלום מציע אתה לתת עדיפות לעדים
לפני ועדת חקירה?

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מקבל את טענת חבר-הכנסת הלוי
ואומר שמבחינת שכיחות המקרים הצורך
להגן על עדים לפני בית משפט גדול פי כמה וכמה מהצורך להגן על עדים
לפני ועדת חקירה, כי משפטים מתנהלים יום יום בעוד שוועדת חקירה
מתגבית אחת לכמה שנים. האם בכלול הוראה כזאת דווקא לגבי המקרה הנדיר?

א. ירון:
אני חושב שאין צורך להציג את
השאלה שאליה התייחס חבר-הכנסת הלוי
ודי להסתמך על סעיף 121א' בתיקון שהזכרתי כבר בו מדובר
על "הליך משפטי".

ס. בן-פורת:
אני מקבל את ההסבר של פרופ' ירון.
הוחלט:
לאשר את פסקה (5) כמוצע בהצעת החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:
בזה סיימנו את הדיון בהצעת חוק ועדות
חקירה (תיקון) ונגיש אותה לקריאה
שניה ושלישית.

(ב) ש ו נ ו ת

י. ה. קלינגהופר:

לידיעת חברי הוועדה ברצוני לספור
מסעם ועדת המסנה לקביעת נוסח חדש
סטיימנו את פקודת הסטיימטיקה לאחר שקיימנו שש ישיבות בנדון, וכשדובר
על הבאת הנוסח לאישור מליאת הוועדה ביקשו היועצים לעכב את הדבר
משום שהממשלה תניח צל ששלחן הכנסת בימים הקרובים חוק לתיקון פקודת
הסטיימטיקה. הצעת החוק הממשלתית לתיקון פקודת הסטיימטיקה, שתובח
בימים אלה על שולחן הכנסת, מבוססת על הנוסח המקורי ולא על הנוסח

י.ה. קלינגהופר:

החדש והיא כבר עברה את השלב של אישור בממשלה, ויהיה זה מסובך אם נאשר קודם את הנוסח החדש ואחר-כך יצטרך משרד המשפטים לעבד את הצעת התיקון לפי הנוסח החדש. לכן ביקשו היועצים לעכב את אישור הנוסח החדש עד לקבלת התיקון, לשלב אחד-כך בוועדת המשנה את התיקונים לנוסח החדש ולהביא את זה כמשהו אינטגרלי לאישור הוועדה. רציתי רק למסור על כך לוועדה.

ג) אישור תקנות לפי חוק רואי חשבון

היו"ר י. גולדשמידט:

קיימנו דיון בענין זה ב-1 בנובמבר (פרוטוקול מס' 146). הוועדה לא סיכמה

את דיוניה ולא קיבלה את הצעת התקנות כמות שהיא. אני מבין שתובא לפנינו הצעה נוספת.

א. ידון:

מה ששר המשפטים מביא לאישור הוועדה הוא סייג לתקנה הקיימת כבר מקודם והמונעת אפשרות שרואה חשבון יעסוק גם כשמאי מקרקעין. כלומר, רואים זאת כעבירה משמעתית אם רואה חשבון עוסק גם כשמאי מקרקעין. זו פיסקה (6א) של התקנות הקיימות מספר ועכשיו רוצים להוסיף פסקה (ב) המשחררת מהגבלה זו או מאיסור זה את המקרים בהם היתה קיימת הכפילות של עיסוק בשני המקצועות הנ"ל עוד לפני תחילת האיסור, היינו לפני ה-25 במרס שנה זו.

בוועדה התעוררה השאלה אם המגבלה או האיסור מוצדקים מעיקרם ושאלה זו לא התייחסה, כמוכר, לתוספת, אלא להוראה העיקרית. אולם כבר אמרתי שאיננו טוענים שאסור להביט על ההוראה העיקרית רק מפני שהתקנה עוד לפני שנוצר הצורך להביא את התקנות לאישור הוועדה. כמה שנוגע לאיסור העיקרי ממנו רוצים לשחרר את אלה שהיה להם עיסוק כפול זה לפני התאריך הנזכר, ברצוני לומר שכל הענין הזה בא מצד רואי חשבון. כלומר, אין זאת גזירה ששר המשפטים רוצה להטיל על המקצוע, אלא הפקדת מקצועות שרואי החשבון עצמם הציעו להנהיג אותה, כי היו סבורים שהעיסוק הפפול של אותו אדם כרואה חשבון וכשמאי מקרקעין אינו רצוי.

אוסף מספר פרטים בהיסוס, כי איני בקיא כל כך בנושא זה. רואה חשבון בתור רואה חשבון נאלץ פעמים רבות להתייחס לעניינים של שמאות מקרקעין, ואם החברה שהוא רואה חשבון שלה עושה מה שקוראים בשפה טכנית "שערוך", גם בזה יש פעולה מסויימת של שמאות, אבל אין זאת אותה פעולה שממלא שמאי מקרקעין בתוקף תפקידו החוקי, וכנראה, מפני זה באה הדרישה להפריד בין שני המקצועות.

אשר לתוספת המוצעת, כאשר התקינו את ההוראה העיקרית לא שמו לב לעובדה שהיה מספר קטן של רואי חשבון אשר סילאו את הפונקציה הכפולה של רואה חשבון ושמאי מקרקעין עד ה-25 במרס, ופיסקה (ב) באה לשחרר אנשים אלה מן החומרה או מההסדר החדש. אנו משחררים מקרים קודמים לפי vested interests וזה דבר מקובל. איני מסכים לטענה שהועלתה בדיון הקודם, שאם העיסוק בשני המקצועות מכאן ולהבא אינו בהתאם לכללי האתיקה של מקצוע האיית חשבון, לא יכול להיות שעיסוק בשני המקצועות מתאריך קודם הוא כן במסגרת האתיקה המקצועית. נכון שמעתה ואילך יש החמרה מסויימת בכך שאין מאפשרים את העיסוק הכפול, אבל אין זה אומר שצריך להחיל החמרה זו גם על אנשים שנהגו כך בעבר ושפרנסתם מבוטסת על העיסוק הכפול.

ס. בן-פורת:

אני רוצה להביע צערי על פרסום התקנה הראשונה מסרס 1971. לדעתי, שימש כאן משרד המשפטים בלא יודעין מכשיר בידי גילדה הרוצה לחזק את עצמה. לדעתי, גם התקנה הראשונה פסולה וגם התיקון פסול, ולו היינו יכולים להציע לשר המשפטים לבטל את התקנה הראשונה, הייתי שמח לכך. על כל פנים אני חושב שלא נוכל להתייחס לשאלה זו כל עוד לא הזמנו את השמאים. איני מבין הגבלה זו. האם אדם שמוכשר לדבר מה ולומר אסור לו לציין שלמד אותו מקצוע? כדי להיות בטוח שאני צודק בגישתי זו אני מציע לזמן לכאן את השמאים ולשמוע את חוות דעתם לגבי התקנה ותיקון התקנה.

י.ה. קלינגהופר:

שמענו מפי פרופ' ידין שבעצם לא נגזרה כאן גזירה על אנשי המקצוע, אלא ההצעה באה בעקבות פניה של רואי חשבון, אבל השאלה היא אילו רואי חשבון פנו: הלא אלה שפנו הם ודאי הוותיקים המעוניינים שלא יהיו להם יותר מדי מתחרים, אלה שיש ביניהם העוסקים גם בראיית חשבון וגם בשמאות מקרקעין ומובן שהם מציעים תיקון כזה. אני חושב שלרואי החשבון אין כאן סטנדינג להציע הצעות, ולעניות דעתי, מחייב הצדק אחת מהשתיים: אם הוותיקים רואים פגם בעיסוק בשני המקצועות, יואילו לטובם לוותר גם מצידם על העיסוק הכפול; ואם אין פגם אצל בעיסוק בשני המקצועות, צריך שהדבר יאופשר גם לחדשים ולא רק לוותיקים. אם כן, הברירה היא לבטל את התקנה המקורית כפי שהציע חבר-הכנסת בן-פורת א לא לתת גם לוותיקים לעסוק בשני המקצועות בעת ובעונה אחת.

ח. צדוק:

אני מבין שכיום יש תקנה האומרת כי שני העיסוקים אינם מתישבים, כפי שיש בוראה בפקודת עורכי הדין האומרת כי ראיית חשבון ועריכת דין אינם מתישבים. בתיקון המוצע באים להסדיר עניינם של אותם רבנים או מעטים שעסקו בעבר - עד שנכנס האיסור לתקנו - בשני המקצועות בעת ובעונה אחת.

ז. שר:

מדובר באדם אחד בלבד.

ח. צדוק:

אין רוצים לפגוע בזכויות מוקנות כשם שאיפשרו לשניים-שלושה עורכי דין שעסקו בראיית חשבון להמשיך לעסוק בראיית חשבון. זה כל היקף הנעיה.

י. סורן:

כאן קובע הצד המהותי ולא הצד הפורמלי. אם פרופ' ידין אומר כי התקנה המקורית נכונה לגופה ולא ייתכן שאותו אדם יעסוק בעת ובעונה אחת בראיית חשבון ובשמאות מקרקעין וזה דבר מהותי ורציני, אין מקום לומר שהעיסוק הכפול יהיה מותר לאלה שעסקו בשני המקצועות עד לכניסת האיסור לתקנה. אני סבור שאם העיסוק הכפול אינו רצוי הוא צריך להיפסק.

א. ידין:

ניסיתי להסביר שלגופו של דבר אין זה נכון לאין זה טוב שאדם יעסוק בשני המקצועות הללו בעת ובעונה אחת, אך אין זה אומר שצריך לשלול את העיסוק הכפול לגבי אלה שכבר עוסקים בכך ושמתכננים מזה.

י. סורן:

אם התקנה המקורית נכונה לגופה, לא ייתכן להגיע למסקנה הזאת.

א. ידין:

איני חושב שצריכים להיות קיצוניים ועקביים באופן פורמלי.

ז. שר:

ב-27 ביולי 1970 פנתה אל משרד המשפטים ועדה שנתמנתה על-ידי מועצת השמאים, שהיא גוף סטטוטורי, והפנתה את תשומת הלב לכך שיתכן כי קיימת סתירה - ועוד אסביר אחר-כך מדוע קיימת סתירה - בין מקצוע השמאות לבין מקצוע עריכת דין וראיית חשבון. הם גם הודיעו לנו שהם ביקשו את חוות דעתם של מספר עורכי דין ורואי חשבון וגם אלה חיוו דעתם על כך והשמאים ביקשו מאתנו לפעול לפי מיטב הבנתנו. בעקבות זאת פנה משרד המשפטים ללשכת רואי החשבון, שהוא הגוף הנבחר המאגד בתוכו את מקצוע ראיית החשבון אם כי אינו הגוף המפקח. כלומר, היתה לפנינו בהתחלה החלטה של השמאים הרואים ניגוד בין שני המקצועות ולאחר מכן נדונה אותה שאלה גם במוסדות ראיית החשבון, קרי הגוף המאגד את מקצוע ראיית החשבון, והוועד המרכזי החליט שאי-אפשר לראות את מקצוע שמאות המקרקעין כמקצוע נלווה למקצוע ראיית החשבון ואין אפשרות שיהיה עיסוק מקביל בשני המקצועות. בהתאם לכך החליט שר המשפטים שכן הדין ששני המקצועות לא יופעלו בעת ובעונה אחת על-ידי אותו אדם. מכאן ברור שהתקנה הנדונה היתה הן בפני שמאי המקרקעין, הן בפני מועצת רואי חשבון המאשרת כל תקנה לפני שהעניין מובא לפני שר המשפטים. כל הגופים האלה אישרו את התקנה, ובסופו של דבר הובאה התקנה לחתימתו של שר המשפטים.

ז. שר:

לאחר מכן התברר לנו שיש דואה חשבון אחד בודד שהוא גם שמאי מקרקעין. בקדנב תחקן ודאי גם הוראה מקבילה לגבי עורכי-הדין. גם שם מדובר דק בעורך דין אחד שהוא גם שמאי. אותו דואה חשבון שהוא גם שמאי מקרקעין פנה ואמר כי הוא עוסק הרבה מאד בשמאות ואין הוא מערבב את שני המקצועות. התיעצתי מחדש עם לשכת דואי חשבון ועם שמאי מקרקעין, ושני הגופים הסכימו להתיר לאותו אדם את העיסוק הכפול בתנאי שאין הוא מחבר את שני המקצועות ביחד, כי לא ייתכן לשלול מאדם את פרנסתו. לאחר שאותו אדם כתב את המכתב השבתי לו כי כל עוד לא נדון העניין אני, כיושב ראש מועצת דואי חשבון, לא אעמיד אותו לדין משמעתי.

י. ה. קלינגהופר: יוצא שמתקינים תקנה לגבי אדם אחד בלבד.

ז. שר:

אם יש חוק והחוק נכון, כולם חייבים לקיים אותו. אם אינו נכון, אין הוא צריך להתקיים. במקרה זה אני יכול לומר בתוקף סמכותי כי בשלב מסויים איני מפעיל את החוק כיוון שעל אדם יחיד זה לא חשבו אנשי הלשכה וגם אנשי המועצה לא ידעו על המקרה או לא זכרו אותו ועל כל פנים זו בעיה שמן הדין לדון בה. אולם איני יכול להבטיח לתת חגיגה כללית לאותו אדם כשהחוק הוא חוק כללי וצריך לקיים אותו. אם כן, אנו באים בהצעה להתקין תקנה לגבי אדם בודד מתוך ידיעה שאם יש חוק צריך לקיים אותו, ואם לא, יש לתקן אותו. שר המשפטים הוא בדעה שבתנאים מסוייגים יש מקום להתיר את העיסוק בשני המקצועות לאותו אדם בנפרד.

מדוע באה בכלל התקנה ומדוע גם

שמאי מקרקעין וגם דואי חשבון אינם דואים את העיסוק הכפול בעין טובה? שמאי הוא אדם הנותן חוות דעת ביחס לערכו של מסמך מסויים ועל סמך חוות דעת זאת פועלים כל הגופים הכלכליים, כלומר, קונים רכוש או לא קונים רכוש. מקצוע דאיית החשבון הוא לעומת זאת מקצוע של בקרה, של פיקוח. אם אנו אומרים שהמפקח המבקר חייב להעיד בעצמו גם על העובדות ולא רק לקבוע שגוף אחד, הגוף המבוקר, פעל כראוי, הרי שאנו משבשים את תפקידו של המפקח המבקר. כלומר, רואה החשבון חייב לבדוק אם נעשו הדברים כדין, אם פעלו בדרך הנכונה, אם הדברים רשומים כראוי, אך אם יתחיל להיות חלק מהגוף המבוקר, ישתבש המקצוע. לכן גם עורכי דין לא יעסקו בדאיית חשבון. רואה חשבון יכול לומר שהדין וחשבון של שמאי המקרקעין לא נראה לו והוא יכול לבקש בדיקה, אבל ההבדל הוא שהוא עצמו אינו יכול להיות האיש האחראי לשומה. אין פירוש הדבר שאינו צריך להבין בשמאות, וזו טעות לחשוב שרואה החשבון צריך לראות את דין וחשבון השמאי ולקבל אותו כתורת משה מסיני, אולם אין הוא צריך להיות השמאי ולאשר בדין וחשבון שלו כי לא זו בלבד שביקר את ספרי החברה ומצא אותם נאותים, אלא שהוא גם קובע את השומה והוא מעיד על עצמו שזו השומה הנכונה. זה לא ייתכן ולכן אנו אומרים שכל מקצוע עם היקף האחראיות שלו צריך להיות מנותק מהמקצוע האחר. גם הגופים המרכזיים של שני המקצועות אמרו שאדם יכול להחליט להיות שמאי מקרקעין או רואה חשבון, אבל אין הוא יכול לעסוק בשני המקצועות ביחד כשם שאינו יכול להיות בעת ובעונה אחת גם רואה חשבון וגם עורך-דין. גם לגבי עורכי דין עומדים להביא תקנה מקבילה שתאמר כי עורך דין אינו יכול להיות שמאי וגם שם קיימת אותה בעיה. אם כן, ההגיון שבדברים הוא שאנו סבורים כי שני המקצועות אינם מקצועות בלתיים זה לזה.

בשאלת השאלה מדוע חושבים אנו בכל

זאת להתיר את העיסוק בשני המקצועות לאדם אחד. זאת משום שהוברר לנו ללא צל של ספק כי אותו אדם סקדיש למעשה כמחצית מזמנו לשמאות ונוכחנו שהוא אמנם לא מערבב את שני המקצועות. נוכחנו בכך לאחר שבדקנו זאת לגבי אותו אדם. לכן חשבנו שלא יהיה זה הוגן לשלול פרנסתו של אדם על-ידי חקיקה חדשה ואנו מציעים שלא אותו אדם יותר לעסוק בשני המקצועות בתנאים מסויימים.

היו"ר י. גולדשמידט:

עיקר דבריו של מר שר באו להסביר לנו את התקנה של מרץ 1971, היינו מדוע אין שני המקצועות מתישבים, אולם זה לא עומד לדין ואיננו צריכים להצביע על כך. אנו צריכים להחליט אם אנו רוצים להכיר בכך שבשביל מקרה בודד שאינו יכול לחזור מתקינים תקנה.

ב. הלוי:

מסתבר שהטעות עליה מדובר במכתב ממלא מקום שר המשפטים אל הוועדה היא שמשרד המשפטים לא ידע שיש מקרה אחד בו אדם עוסק בשני המקצועות ובטעות לא בכללה תקנה זו. לדעתי, מקרה בודד ומיוחד זה שאליו מתייחסת הטעות אינו ראוי להיות עילה להוספת תקנה כמוצעת, כי הפרדה של שני המקצועות קיימת עכשיו והיא חוקית. שנית, הפרדה זו גם משכנעת ומתאימה להיגיינה ציבורית, ודווקא עכשיו, לאחר כל השעורוריות שהתגלו בציבור של העברת רכוש ושל עסקות רמיה ברכוש הכולל גם מקרקעין, עולה חשיבות התפקיד של רואה חשבון. כלומר, אנו צריכים לחזק את הנקיון הציבורי דווקא עכשיו ואנו צריכים לברך על תקנה זו של הפרדה בין המקצועות. אולם מה שעומד לדיון עכשיו הוא אם לקבוע חריג לטובת אדם אחד. נאמר שעיסקו מתחלק ל-50% במקצוע האחד ו-50% במקצוע האחר, אבל מה זה משנה? סחר עלול לבוא משהו אחר ולומר כי הוא מוכן לקיים בדיוק אותם התנאים הנדרשים מהאדם שעליו מדובר עכשיו, ובלבד שיאפשרו לו לעסוק בשני המקצועות. אם כן, למה כל הסייגים האלה הבאים לתאר בעצם את הסטטוס קוו של אדם אחד? מה כמו שמוציאים מכרז בו קובעים מראש תנאים המתאימים לאדם אחד. אני סבור, שאם העיסוק בשני המקצועות הוא לגיטימי בתנאים הנזכרים וההגא עומד במבחן הנסיבות והאינטרס הציבורי, צריך הוא לעמוד במבחן לגבי כולם. אולם אני איני מציע את זה, אלא להיפך. לדעתי, חוסר ערוב בין שני המקצועות אינו מספיק אצל כולם וגם אינו מספיק אצל היחיד בו מדובר. הבעיה איך להסתדר היא עניינו של היחיד, ואין זה עניינו של המחוקק להתקין תקנה עבודה. יכול להיות גם שמחר יתגלה כי יש עוד אדם אחד העוסק בשני המקצועות. אפילו מדובר באדם אחד בלבד זה רק יכול לשמש טעם לפגם נוסף, אבל גם לשניים-שלושה אנשים אין מחוקקים חוק.

ואם הוזכרו עורכי דין שאצלם היה מקרה מיוחד של כותבי בקשות, השאלה הייתה אם גם אנשים שאין להם השכלה משפטית יכולים למלא תפקידים של ניסוח בקשות לבית משפט. התשובה הייתה שאנשים אלה לא יוכלו לעשות זאת, אבל אלה שכבר עסקו בכך יכולים להמשיך במקצוע. אולם אין לנו עיקרון כללי שבכל חוק צריך לשמור על *vested interests* ונוסף לכך המקרים שונים לגמרי, כי לא מדובר כאן במקצוע בלווה, אלא בהתנגשות באמנויות. זה כאילו מחוקקים חוק האומר, למשל, שאין עורך-דין יכול לייצג שני לקוחות או שני צדדים שיש סכסוך ביניהם וקובע יחד עם זה שעורך-דין פלוני שייצג מזה זמן רב שני לקוחות כאלה יוכל להמשיך בכך. חוק זה מיועד למנוע בעתיד מצבי ביש ציבוריים, בהם יש התנגשות בין חובתו של אדם כדואה חשבון לבין חובתו בתור שמאי מקרקעין. הייתי אומר שהתקנה המקורית טובה ודרושה ואין לקבוע חריג זה. אני מציע לא לקבל את התיקון.

ג. בן-פורת:

מדבריו של מר שר המשפטים למד שהעיקר הוא שאדם אינו יכול להיות גם רואה חשבון וגם שמאי מקרקעין באותה פירמה, כי יש בכך סתירה מסויימת לגבי אותה חברה, אולם יחד עם זאת מר שר המשפטים שסתירה זו תימשך אם אדם עסק בשני המקצועות הללו עד-תאריך מסויים. אם הסיבה היא, כאמור, איסור עיסוק בשני המקצועות באותה פירמה, יכול שר המשפטים להוציא תקנה שתאמר כי בפירמה אחת אסור שאדם יהיה גם רואה חשבון וגם שמאי מקרקעין, אולם אותו אדם יוכל לעסוק בשני המקצועות בפירמות שונות. דעתי היא שהתקנה המקורית לא הייתה במקומה ואני מציע להמליץ בפני שר המשפטים לבטל פיסקה זו ולאחר שנשמע את תגובתו נמשיך בדיון.

ד. צדוק:

אני חושב שדיון זה מתנהל במימדים שהם מחוץ לכל פרופורציה לענין שלפנינו. את הענין שלפנינו אפשר לקבל ואפשר לא לקבל, אך לא צריך לבפח ענין של מה בכך ולהביאו לדמתו של ענין גדול. חבר-הכנסת הלוי כבר חושב על ענין זה בהקשר עם שעורוריות בציבוריות, וחבר-הכנסת בן-פורת מדבר על גילדות. הענין הוא לא זה ולא זה, אלא ענין פעוט. השאלה אם זה נכון ששני המקצועות אינם מתישבים אינה עומדת לפנינו ומסיבה זו לא ארחיב עליה את הדיבור. בעלי שני המקצועות חושבים ששני המקצועות אינם מתישבים והגם שר המשפטים חושב כך. מה שמוצעת לנו עכשיו הוא לקבוע יוצא מן הכלל לגבי אדם אחד, שניים או שלושה - לא חשוב מה המספר המדוייק. יש אחדים שנפגעו על-ידי החסרה מוצדקת זו שלא הייתה קיימת עד עכשיו ולגביהם רוצים לקבוע יוצא מן הכלל. כאמור, החסרה זו מוצדקת, אבל אין מקרה זה דומה למקרה, בו מוצאים, למשל, כי בחוקים שלנו לא כתוב כי אסור לרצוח ובקבות

ח. צדוק:

זאת כוללים הוראה האוסרת רצח, אך יחד עם זה מוסיפים הוראת מעבר האוסרת שמי שרצח עד עכשיו יוכל להמשיך בכך. זה בסך-הכל כלל של אתיקה מקצועית שלא היה קיים לפני-כן והחליטו להנהיג אותו וקובעים יוצא מן הכלל לגבי אלה שכבר עסקו בשני המקצועות לפני החלת אותו כלל.

התקדים של עורכי דין אינו התקדים של כותבי בקשות. התקדים של עורכי הדין נוגע בדיוק לנקודה זו. בסעיף 60 לחוק לשכת עורכי הדין כתוב שעורך דין לא יעסוק בראיית חשבון, כי המחוקק מצא שראיית חשבון ועדיכת דין אלה מקצועות שאינם מתישבים. אולם כיוון שעד יום האיטור אפשר היה לעסוק בשני המקצועות קבע המחוקק הוראת מעבר בסעיף 107 (מצטט את הסעיף).

ז. שר: גם שם דובר על אדם אחד.

ח. צדוק:

זה כל היקפו של העניין. אני סבור שהכלל של הפרדה בין מקצועות הוא נכון, אבל אין זה כך שגילו לפתע מקור של שחיתות עצומה והחליטו על הפרדה. באים עכשיו ואומרים שכלל ההפרדה רצוי ומי שמצטרף עכשיו למקצוע צריך לבחור באחד מהשניים, אך מי שפרנסתו היתה מבוטסת עד עכשיו על העיסוק הכפול אין מנשלים אותו מפרנסתו, והכלל לא יתמוטט כתוצאה מזה שמישהו ימשיך לעסוק, בתנאים הנזכרים, בשני המקצועות. לסייגים האמורים הייתי מוסיף עוד סייג שאותו אדם לא יוכל לעסוק בשני המקצועות באותו ענין ולגבי אותו לקוח. בתוספת זו הייתי מאשר את התקנה המוצעת.

י. סורן:

לדעתי, חבר-הכנסת בן-פורת אינו צודק בהצעתו לבטל את התקנה, כי זו תקנה טובה. אם מדובר במקרה אחד שהוא יוצא מן הכלל, רצוי לפחות לקבוע, כפי שמציע חבר-הכנסת צדוק, שלא יוכל אותו אדם לעסוק בשני המקצועות כשמדובר בלקוח אחד או בעניין אחד, כי ייתכן שאדם זה העוסק בשני המקצועות יהיה כוח משיכה לכל מיני קליינטים חדשים.

י. ה. קלינגהופר:

בהתחשב במה שאמרו מר שר וחבר-הכנסת צדוק אני בעד קיום האיטור ונגד ניכונח הדיון. אני גם מצדד בהצעה לקבוע הפרדה תפעולית ובתוספת שלגבי אותו מקרה ייתכן איחוד שני התפקידים ביד אחת.

ש. ז. אברמוב:

בעקבות דברי חבר-הכנסת הלוי ברצוני להוסיף ביטוי אחד. אני סבור שאנו צריכים לגלות רגישות לגבי פגיעה בעיסוק שאדם עסק בו בזמנו באופן חוקי. זה *vested interest* ואיננו צריכים ליצור תקדים בו נשלל מאדם פעולה שהוא עסק בה באופן חוקי לפי חוק שהיה קיים כאשר עסק בכך. איני יודע אם היו תקדימים כאלה, אבל אני סבור שמוטב לנו לא ליצור תקדימים מסוג זה וגם אם היה כבוד לתקדים כזה מוטב שנאשר את העיקרון היסודי, לפיו אין שוללים מאדם עיסוק או זכות קניינית שהוא רכש אותה כחוק בזמן שרכש אותה.

הינ"ר י. גולדשמידט:

לדעתי, לא היה צורך שמשדד המשפטים יגלה מקרה חריג כדי להציע תקנת מעבר. בכל מקרה כזה צריך לכלול כמעט באופן שגדתי הוראת מעבר, בין אם מדובר באדם בודד ובין אם מדובר באנשים רבים.

ז. שר:

ואמנם נכון שכאן היתה כאן פשוט השמטה של העיקרון ולא יותר.

הינ"ר י. גולדשמידט:

נראה לי שבדרך-כלל השיטה של תקנת מעבר מסוג זה אינה לתת לאדם זכות להמשיך ליהנות ממצבו לעולמי עד, אלא לתת לו להמשיך בעיסוקו במשך שנתיים-שלוש. הוא יוכל לנצל תקופה זו כדי להתמחות בכיוון זה או אחר, וכך לא נצטרך לחיות עם אנומליה זו במשך תקופה בלתי מוגבלת. נראה לי באופן כללי שרצוי להגביל את הדבר לשלוש שנים, עד 1974 למשל.

ב. הלוי:
אם לא תתקבל ההצעה הנרמזת על-ידי
היושב ראש להגביל את הדבר לזמן
קצוב, אעמוד על הצעתי לדחות את התיקון המוצע.

היו"ר י. גולדשמידט:
לא הצעתי באופן פורמלי להגביל
את התקופה.

ב. הלוי:
אין זה ענין של שחיתות ואין חושדים
במישהו. כל מה שאמרת אינו מכוון
לאיש וטוב שאיני יודע במי מדובר במקרה זה. נכון, שאם אדם מקדיש
50% מזמנות במקצוע האחד ו-50% במקצוע האחר, תקופת מעבר תאפשר לו
לעבור כליל לאחד משני המקצועות. כאמור, אם לא יוצע התיקון עליו דיבר
היושב ראש, אעמוד על הצעתי לדחות תיקון זה.

י. ה. קלינגהופר:
אשר להצעה להגביל את התיקון מסן
קצוב, אנו חייבים לראות את הענין
מתוך ראייה מקיפה, וזוה עתה שמענו שלגבי עורכי דין נקבע דין מסויים
אפילו על-ידי דבר חקיקה ראשית ושם לא נקבעה הגבלה לזמן קצוב. אני
חושב שזו תהיה אפליה לרעה של מקצוע ראשית החשבון אם נחמיר כאן לעומת
מה שנקבע לגבי עורכי דין.

א. ידין:
יש עוד חוקים בהם נקבעה הוראה דומה
ללא תקופה קצובה.

ז. שר:
אני מסכים לתיקון שהוצע על-ידי
חבר-הכנסת צדוק.

היו"ר י. גולדשמידט:
יש הצעה לאשר את התקנה המוצעת
בתוספת סייג שאדם לא ישרת בשני
המקצועות אותו לקוח או אותו אובייקט. אינני מנסה את התוספת המוצעת
באופן סופי, אבל מכל מקום מדובר בהפרדה פונקציונלית כך שאדם לא ישרת
אותו לקוח ואתו נושא גם בתור שמאי מקרקעין וגם בתור רוואה חשבון.
אעמיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לאשר תקנות רואי חשבון (התנהגות שאינה הולמת
את כבוד המקצוע) בתוספת סייג ב-(א6) (ב), שלא יעסוק
אדם בשני המקצועות באותו ענין או לגבי אותו לקוח - נתקבלה

ה'שיבה נבעלה בשעה 11.00.